

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาอาจสรุปได้ ดังนี้

5.1.1 หลักตราสารเปลี่ยนมือ

หลักตราสารเปลี่ยนมือมีพัฒนาการมาจากกฎหมายพ่อค้า (Law Merchant) ซึ่งเป็นจารีตประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้าที่ได้รับการปฏิบัติติดต่อกันเป็นเวลานานจนกลายเป็นจารีตประเพณี ในช่วงแรกตัวเงินยังไม่สามารถโอนกันได้ ต่อมามีการอนุญาตให้ตัวเงินโอนต่อไปได้ แต่ผู้รับโอนมีสิทธิเท่าผู้โอนเช่นเดียวกับการโอนหนี้สามัญ เพื่อให้ตราสารดังกล่าวเกิดสภาพคล่องและเพื่อคุ้มครองผู้รับโอนตราสาร นักกฎหมายได้สร้างแนวความคิดทางกฎหมายในเรื่องตราสารเปลี่ยนมือขึ้นเพื่อใช้กับตัวเงิน

ตราสารเปลี่ยนมือ (Negotiable Instrument) หมายถึง เอกสารที่ก่อตั้งสิทธิและหน้าที่ สามารถโอนได้ด้วยวิธีการส่งมอบหรือสลักหลังและส่งมอบ ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ และผู้รับโอนที่สุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน

ตราสารอาจแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ ๆ ตามวิธีการและผลของการโอน ดังนี้

ประเภทแรก Assignable ใช้กับการโอนสิทธิ และหน้าที่ตามสัญญาจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ต้องมีการทำหลักฐานแห่งการโอนและต้องทำหนังสือบอกกล่าวการโอนไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบตามสัญญา ผลจากการโอนด้วยวิธีนี้ ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน เช่น การโอนสิทธิเรียกร้อง

ประเภทที่สอง Transferable คำว่า "Transferable" เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มักใช้กับการโอนเอกสารสิทธิโดยทั่ว ๆ ไป สามารถโอนได้ด้วยการส่งมอบ หรือสลักหลังและส่งมอบ โดยไม่ต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ผลของการโอนนั้นผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน เช่น การโอนใบตราส่ง

ประเภทที่สาม Negotiable ใช้กับการโอนตราสารที่เป็นการก่อตั้งสิทธิ หรือหน้าที่ โดยวิธีการส่งมอบ หรือสลักหลังและส่งมอบ ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องรับ

ผิดตามตราสาร ผู้รับโอนโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนย่อมได้รับโอนสิทธิและหน้าที่โดยสมบูรณ์ กล่าวคือ ปลอดจากข้ออ้างที่ผูกพันผู้โอน (free from existing equities) หรือตามหลักผู้รับโอนที่สุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน เช่น การโอนตัวเงิน

นานาประเทศต่างยอมรับว่าตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือ โดยที่บางประเทศอาจมีการบัญญัติหลักตราสารเปลี่ยนมือไว้โดยเฉพาะ เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลทำให้ตราสารใด ๆ ที่มีลักษณะครบองค์ประกอบตามหลักตราสารเปลี่ยนมือก็สามารถนำบทบัญญัติในเรื่องตราสารเปลี่ยนมือไปใช้ได้โดยไม่ได้จำกัดเพียงตัวเงินเท่านั้น ส่วนบางประเทศไม่ได้บัญญัติถึงหลักตราสารเปลี่ยนมือไว้โดยเฉพาะ เช่น ไทย อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าลักษณะตราสารเปลี่ยนมือได้ปรากฏอยู่ในมาตราต่าง ๆ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

ประการแรก ตัวเงินสามารถโอนได้ด้วยการส่งมอบในกรณีตัวผู้ถือ ตามมาตรา 918 หรือสามารถโอนได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบในกรณีตัวระบุชื่อ ตามมาตรา 917

ประการต่อมา ไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ เนื่องจากตัวเงินนั้นเพียงแต่โอนด้วยการส่งมอบในกรณีตัวผู้ถือ หรือสลักหลังและส่งมอบในกรณีตัวระบุชื่อ การโอนก็สมบูรณ์โดยไม่ต้องมีการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้

ประการสุดท้าย ผู้รับโอนที่สุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน เนื่องจากกฎหมายตัวเงินมีลักษณะต่างจากกฎหมายอื่น กล่าวคือ แม้ผู้โอนไม่มีสิทธิหรือมีสิทธิในตัวเงินบกพร่อง หากผู้รับโอนรับโอนตัวเงินมาโดยสุจริตแล้ว ผู้รับโอนที่สุจริตย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้โอน ผู้รับโอนมีสิทธิบริบูรณ์ตามเนื้อความในตัวเงิน โดยบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองกับผู้รับโอนที่สุจริต ได้แก่ มาตรา 312, 313, 905 วรรคสอง วรรคสาม และมาตรา 916

จากลักษณะตราสารเปลี่ยนมือทั้งสามประการ คือ สามารถโอนได้ด้วยการส่งมอบหรือสลักหลังและส่งมอบโดยไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ และผู้รับโอนที่สุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน จะเห็นว่ามีความแตกต่างกับการโอนสิทธิเรียกร้องหรือการโอนสามัญเป็นอย่างมาก กล่าวคือ วิธีการโอนสิทธิเรียกร้องต้องทำเป็นหนังสือระหว่างผู้โอนและผู้รับโอน มิฉะนั้นการโอนไม่สมบูรณ์ ต้องมีการบอกกล่าวการโอนเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ หรือให้ลูกหนี้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ การโอนจึงจะใช้ยันลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ ตามมาตรา 306 วรรคหนึ่ง และผลของการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ตามมาตรา 308

ตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่สามารถโอนต่อไปได้เป็นทอด ๆ อย่างไรก็ตามสภาพการเป็นตราสารเปลี่ยนมือของตัวเงินอาจสิ้นสุดลงได้หากมีข้อความบนตัวเงินที่มีผลทำลาย หรือปฏิเสธความเป็นตราสารเปลี่ยนมือ ซึ่งจากการศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ

กฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายอังกฤษ กฎหมายสหรัฐอเมริกา กฎหมายเอกรูป (อนุสัญญาเฮก อนุสัญญาเจนีวา และอนุสัญญาเวียนนา) พบว่ากรณีผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วห้ามโอนนั้น กฎหมายกำหนดให้ตั๋วเงินสิ้นลักษณะตราสารเปลี่ยนมือไว้ทำนองเดียวกัน ยกเว้นกรณีกฎหมายของสหรัฐอเมริกาที่ยกเว้นกรณีเช็คว่าแม้ผู้ส่งจ่ายจะห้ามโอนเช็คว่าก็ไม่กระทบต่อการโอนเปลี่ยนมือได้ของเช็คนั้น ส่วนกรณีผู้สลักหลังห้ามโอน กฎหมายของอังกฤษ และอนุสัญญาเวียนนา กำหนดให้ตั๋วเงินสิ้นลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ ส่วนกฎหมายไทย อนุสัญญาเฮก และอนุสัญญาเจนีวา กำหนดผลในลักษณะทำนองเดียวกันคือ ตั๋วเงินนั้นไม่สิ้นลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ เพียงแต่ผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนไม่ต้องรับผิดชอบผู้รับสลักหลังในภายหลัง

5.1.2 การห้ามโอนตั๋วเงิน

ในเรื่องการห้ามโอนตั๋วเงิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะตั๋วเงินได้ กำหนดการห้ามโอนไว้ 3 กรณี ซึ่งแต่ละกรณีนั้นสามารถนำไปใช้โดยคู่สัญญาตามตั๋วเงินในฐานะต่าง ๆ กล่าวคือ หากมีฐานะเป็นผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วก็สามารถห้ามโอนได้ตามมาตรา 917 แต่หากเป็นผู้สลักหลังก็สามารถห้ามโอนตั๋วเงินได้ตามมาตรา 923 และหากเป็นผู้ทรงเช็คขีดคร่อมสามารถห้ามโอนได้ตามมาตรา 995(3)

กรณีแรก ผู้ส่งจ่ายห้ามเปลี่ยนมือ ตามมาตรา 917 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้กับทั้งกรณีตั๋วแลกเงิน, ตั๋วสัญญาใช้เงิน (โดยมาตรา 985) และเช็ค (โดยมาตรา 989) โดยต้องเป็นตั๋วเงินชนิดระบุชื่อ เนื่องจากตั๋วเงินชนิดผู้ถือหากผู้ส่งจ่ายห้ามเปลี่ยนมือ ผู้จ่ายไม่อาจทราบได้ว่าผู้ที่นำตั๋วมารับเงินนั้นเป็นผู้ที่ได้รับตั๋วมาเป็นคนแรก (ผู้รับเงิน) หรือรับโอนมา เพราะตัวผู้ถือสามารถโอนได้ด้วยการส่งมอบ อย่างไรก็ตามยังมีนักกฎหมายที่เห็นไม่ตรงกัน โดยเห็นว่าตัวผู้ถือสามารถห้ามเปลี่ยนมือได้ตามความในมาตรา 917

ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตั๋วสามารถห้ามโอนตั๋วเงินได้โดยเขียนข้อความ เช่น “เปลี่ยนมือไม่ได้” หรือข้อความอื่นอันได้ความทำนองเดียวกัน เช่น โอนให้นาย ก. เท่านั้น, ห้ามเปลี่ยนมือ (Not Negotiable), ห้ามโอน (Not Transferable), A/C Payee Only ไว้ด้านหน้าตั๋วเท่านั้น หากเขียนข้อความด้านหลังตัวก็ไม่มีผลเป็นการห้ามโอน และถือได้ว่าข้อความนั้นไม่มีผลอย่างใดแก่ตั๋วเงิน (มาตรา 899)

เมื่อผู้ส่งจ่ายเขียนข้อความห้ามเปลี่ยนมือลงในด้านหน้าของตั๋ว ส่งผลให้ตั๋วเงินฉบับนั้นสิ้นลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ กล่าวคือ ตั๋วเงินฉบับนั้นไม่สามารถโอนต่อไปได้ด้วยวิธีการของตั๋วเงิน แต่สามารถโอนได้ด้วยวิธีการและผลอย่างการโอนสามัญ กล่าวคือ ต้องใช้วิธีการโอนสิทธิ

เรียกร้อง ตามมาตรา 306 โดยการโอนนั้นต้องทำเป็นหนังสือระหว่างผู้โอนและผู้รับโอน มิฉะนั้น การโอนไม่สมบูรณ์ และต้องมีการบอกกล่าวการโอนเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ หรือให้ลูกหนี้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ การโอนจึงจะใช้ยันลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้ ผลของการโอนนั้นผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ตามมาตรา 308 หากผู้รับเงินได้โอนตัวเงินนั้นต่อไปด้วยวิธีการสลักหลังและส่งมอบ กฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงผลไว้เป็นการเฉพาะ จึงมีความเห็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรกเห็นว่า มาตรา 917 วรรคแรก บัญญัติหลักการโอนเงินตัวเงินด้วยการสลักหลังและส่งมอบ เหตุนี้ตัวเงินย่อมโอนกันได้เสมอตามกฎหมายลักษณะตัวเงิน ส่วนความในมาตรา 917 วรรคสอง ให้ผู้ส่งจ่ายมีคำสั่งห้ามเปลี่ยนมือได้เท่านั้น เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเฉพาะผู้ส่งจ่ายที่เป็นผู้เขียนคำสั่งเท่านั้น ดังนั้นถ้าผู้รับเงินไปสลักหลังโอนตัวที่มีข้อความห้ามสลักหลัง ผู้รับสลักหลังย่อมได้ไปซึ่งบรรดาสิทธิอันเกิดแต่ตัวเงินนั้นตามมาตรา 920 แต่สิทธิของผู้ทรงคงจำกัดเพียงไม่ผูกพันผู้ส่งจ่าย เพราะไม่ถือว่าผู้ทรงเป็นคู่สัญญาผู้ส่งจ่าย ส่วนคู่สัญญาตามตัวเงินคนอื่น ๆ เช่น ผู้สลักหลัง ผู้รับอาวัล ยังคงต้องรับผิดชอบเนื้อความในตัวนั้นตามหลักกฎหมายตัวเงินแล้วแต่กรณี

ฝ่ายหลังเห็นว่า หากตัวเงินนั้นผู้ส่งจ่ายเขียนข้อกำหนดว่าเปลี่ยนมือไม่ได้ และผู้รับเงินฝ่าฝืนคำสั่งโดยการโอนตัวนั้นไปโดยวิธีสลักหลังและส่งมอบ ถือว่าเป็นการโอนที่ไม่ชอบ ไม่มีผลเป็นการโอนตัวเงิน สิทธิทั้งหลายตามตัวเงินจึงไม่โอนไปยังผู้รับโอน ผู้รับโอนไม่ใช่ผู้ทรงไม่มีสิทธิเรียกให้ผู้ส่งจ่าย หรือผู้สลักหลังรับผิดชอบเนื้อความในตัวได้

ผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายหลัง เนื่องจากเมื่อผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตัวระบุข้อความห้ามเปลี่ยนมือหรือข้อความอื่นใดทำนองเดียวกันนี้ไว้ในตัวเงิน กฎหมายกำหนดว่าตัวเงินนั้นโอนกันได้ แต่โดยรูปการและด้วยผลของการโอนสามัญ ซึ่งเท่ากับว่าตัวเงินนั้นสิ้นลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ จึงไม่สามารถโอนต่อไปได้ด้วยวิธีการของตัวเงิน หากมีการสลักหลังโอนต่อไปก็ไม่มีผลเป็นการโอนสิทธิตามตัวเงิน ผู้รับโอนจึงไม่ใช่ผู้ทรง ไม่ใช่เจ้านี้ตามตัวจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลัง หรือคู่สัญญาอื่น ๆ ที่ลงชื่อในตัวเงินรับผิดชอบเนื้อความในตัวเงินนั้นได้ แต่อาจเรียกให้ลูกหนี้ของตนรับผิดชอบหนี้เดิมได้ หากผู้รับโอนนำตัวมายื่นให้ผู้จ่ายใช้เงินและผู้จ่ายได้ใช้เงินไปตามตัว ถือว่าเป็นการใช้เงินโดยไม่สุจริตและประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ผู้จ่ายไม่หลุดพ้นความรับผิดและไม่สามารถหักบัญชีกับผู้ส่งจ่ายได้

อย่างไรก็ตามกรณีผู้ส่งจ่ายห้ามโอนและมีการโอนตัวเงินต่อไปด้วยวิธีการโอนสามัญ อย่างถูกต้องตามความในมาตรา 917 หากพิจารณาในแง่ผู้จ่าย ผู้จ่ายก็ไม่ควรรู้ใช้เงินตามตัว

เนื่องจากผู้จ่ายยอมไม่ทราบวาระหว่างผู้ส่งจ่ายกับผู้รับเงินจะมีข้อต่อสู้กันหรือไม่เพียงใด ทางปฏิบัติโดยเฉพาะกรณีที่ธนาคารมีฐานะเป็นผู้จ่าย ธนาคารจะปฏิเสธการใช้เงิน

กรณีที่สอง ผู้สลักหลังห้ามโอน ตามมาตรา 923 ผู้สลักหลังสามารถสลักหลังห้ามโอน โดยใช้ถ้อยคำใด ๆ ที่มีความหมายเป็นการห้ามโอน เช่น เปลี่ยนมือไม่ได้, ห้ามเปลี่ยนมือ (not negotiable), ห้ามโอน (not transferable), โอนให้ ก. เท่านั้น เป็นต้น

การสลักหลังห้ามโอนไม่ทำให้ตัวเงินสิ้นลักษณะตราสารเปลี่ยนมือ แต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดผลของการสลักหลังห้ามโอนไว้เป็นพิเศษเท่านั้น กล่าวคือ ผู้สลักหลังที่เขียนข้อความห้ามโอนไม่ต้องรับผิดชอบผู้รับสลักหลังในภายหลัง

กรณีที่สาม เช็คขีดคร่อมผู้ทรงเติมข้อความห้ามเปลี่ยนมือ ตามมาตรา 995(3) ผู้ทรงสามารถเติมข้อความห้ามเปลี่ยนมือลงในเช็คขีดคร่อมทั่วไป หรือเช็คขีดคร่อมเฉพาะได้ ซึ่งผู้ทรงหมายถึงใครนั้นมีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรกเห็นว่าฝ่ายแรกเห็นว่าผู้ทรงตามมาตรา 995(3) หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้ทรง ในขณะที่เติมข้อความและในขณะนั้นต้องไม่มีเจตนาในการโอนเช็คต่อไป แต่ในภายหลังอาจมีการโอนต่อไปก็ได้ โดยผู้ทรงนั้นอาจเป็นผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลังก็ได้

ฝ่ายหลังเห็นว่าผู้ทรงตามมาตรา 995(3) หมายถึง ผู้รับเงินเท่านั้น และเมื่อผู้รับเงินได้รับเช็คมาและเติมข้อความห้ามเปลี่ยนมือลงในเช็คขีดคร่อมทั่วไป หรือเช็คขีดคร่อมเฉพาะ และเมื่อเติมคำดังกล่าวแล้วก็ไม่อาจสลักหลังตัวต่อไปได้อีก

ผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายแรก เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้ทรงมีสิทธิเติมข้อความห้ามเปลี่ยนมือ ดังนั้นไม่ว่าเขาจะเป็นผู้รับเงินหรือผู้รับสลักหลัง หากในขณะที่เติมข้อความห้ามเปลี่ยนมือเขามีฐานะเป็นผู้ทรงก็บังคับตามความในมาตรา 995(3)

โดยมาตรา 995(3) กฎหมายกำหนดให้ใช้ข้อความว่า “ห้ามเปลี่ยนมือ” โดยไม่มีข้อความว่า “หรือคำอื่นอันได้ความเป็นทำนองเช่นเดียวกัน” จึงมีข้อพิจารณาว่าจะสามารถใช้คำอื่นนอกเหนือจากคำว่า “ห้ามเปลี่ยนมือ” ได้หรือไม่ ในเรื่องนี้มีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรกเห็นว่าผู้ทรงสามารถเติมข้อความ “ห้ามเปลี่ยนมือ” หรือคำอื่นที่มีความหมายทำนองเดียวกันได้

ฝ่ายหลังเห็นว่าเช็คขีดคร่อมทั่วไป หรือเช็คขีดคร่อมเฉพาะผู้ทรงต้องเติมข้อความว่า “ห้ามเปลี่ยนมือ” เท่านั้นจะใช้ข้อความอื่นไม่ได้

ผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายหลัง เนื่องจากหากพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการห้ามโอนทั้งในกรณี มาตรา 917 ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ใช้คำว่า “เปลี่ยนมือไม่ได้” หรือเขียนคำอื่นอันได้ความ

เป็นทำนองเดียวกัน ส่วนมาตรา 923 กฎหมายไม่ได้ระบุว่าต้องใช้ถ้อยคำใด จึงอาจใช้ถ้อยคำใด ๆ ที่แสดงถึงการห้ามโอนก็ได้ แต่ในมาตรา 995(3) กฎหมายบัญญัติคำไว้โดยเฉพาะคือ “ห้ามเปลี่ยนมือ” ดังนั้นจึงจะใช้ข้อความอื่นไม่ได้ หากกฎหมายประสงค์ให้ใช้ถ้อยคำอื่นได้ก็ควรจะบัญญัติไว้ทำนองเดียวกับมาตรา 917

ส่วนผลของกรณีเช็คขีดคร่อมผู้ทรงเติมข้อความห้ามเปลี่ยนมือนั้นบัญญัติไว้ในมาตรา 999 เช็คนั้นยังสามารถโอนต่อไปได้ เพียงแต่ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน กล่าวคือ หากมีการโอนเช็คขีดคร่อมที่ผู้ทรงห้ามเปลี่ยนมือ ผู้รับโอนแม้จะรับโอนเช็คมาโดยสุจริตก็ไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน

5.1.3 การสลักหลังห้ามโอนตัวเงิน

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนมุ่งศึกษากรณีผู้สลักหลังห้ามโอน ตามมาตรา 923 โดยอาจมีการกล่าวถึงกรณีผู้สั่งจ่ายห้ามโอน ตามมาตรา 917 และกรณีเช็คขีดคร่อมผู้ทรงเติมข้อความห้ามเปลี่ยนมือ ตามมาตรา 995(3) ในบางประเด็นเพื่อให้เนื้อหาของมาตรา 923 มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การสลักหลังห้ามโอนตัวแลกเงินตามมาตรา 923 มีลักษณะทำนองเดียวกับอนุสัญญาเฮก ทั้งนี้เนื่องจากในขณะที่ไทยร่างกฎหมายตัวเงินนั้นเป็นช่วงเดียวกับที่มีการร่างอนุสัญญาเฮก โดยในเรื่องการสลักหลังห้ามโอนนั้นอนุสัญญาเฮกบัญญัติไว้ในมาตรา 14 ซึ่งมีหลักว่า ในกรณีที่ผู้สลักหลังห้ามโอน เขาไม่ผูกพันว่าจะต้องรับรองหรือจ่ายเงินตามตัวต่อผู้รับสลักหลังในภายหลัง กล่าวคือ เมื่อมีการสลักหลังห้ามโอน และผู้รับสลักหลังได้ฝ่าฝืนคำสั่งของผู้สลักหลังโดยการโอนตัวนั้นต่อไป ผู้สลักหลังซึ่งได้ระบุข้อความห้ามโอนไม่ต้องรับผิดชอบผู้รับสลักหลังในภายหลัง

การที่ผู้สลักหลังระบุข้อความห้ามโอนตัวเงินก็เพราะต้องการสงวนข้อต่อผู้ของตนที่มีอยู่กับผู้ที่ตนสลักหลังตัวให้โดยเฉพาะนั้น เพราะหากปล่อยให้ตัวเงินนั้นสลักหลังโอนกันต่อไปได้เรื่อย ๆ ผู้สลักหลังจะยกข้อต่อผู้ระหว่างตนกับผู้ที่ตนโอนตัวให้ขึ้นไปต่อผู้รับสลักหลังในภายหลังไม่ได้ ทั้งนี้ตามมาตรา 916

หากผู้สลักหลังประสงค์จะสลักหลังห้ามโอนตัวเงินก็สามารถทำได้กับตัวเงินทั้งสามประเภท กล่าวคือ ผู้สลักหลังสามารถสลักหลังห้ามโอนตัวแลกเงินได้ ตามความในมาตรา 923 หรือสลักหลังห้ามโอนตัวสัญญาใช้เงินได้ ตามความในมาตรา 923 ประกอบมาตรา 985 หรือสลักหลังห้ามโอนเช็คได้ ตามความในมาตรา 923 ประกอบกับมาตรา 989

การห้ามโอนตัวเงินนั้นผู้สลักหลังสามารถทำได้โดยการเขียนหรือพิมพ์ข้อความใด ๆ ที่มีความหมายเป็นการห้ามโอน เช่น เปลี่ยนมือไม่ได้, ห้ามเปลี่ยนมือ (not negotiable), ห้ามโอน (not transferable), โอนให้ ก. เท่านั้น เป็นต้น

การระบุข้อความห้ามสลักหลังสืบไปนั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดว่าต้องทำด้านหน้าหรือด้านหลังของตัวเงิน ดังนั้นจึงสามารถระบุข้อความห้ามโอนไว้ด้านหน้าหรือด้านหลังของตัวเงินก็ได้ โดยการระบุข้อความห้ามโอนต้องเป็นส่วนประกอบกับการสลักหลัง หากการเขียนห้ามโอนไม่เป็นส่วนประกอบของการสลักหลังข้อความดังกล่าวย่อมไม่มีผลใด ๆ ต่อตัวเงิน และหากผู้สลักหลังเขียนข้อความห้ามโอนไว้ด้านหน้าตัวแลกเงิน โดยไม่เป็นส่วนประกอบกับการสลักหลังก็อาจถูกพิจารณาว่าเป็นกรณีและผู้ส่งจ่ายห้ามเปลี่ยนมือ

เมื่อผู้สลักหลังระบุข้อความห้ามโอนตัวเงิน หากผู้รับสลักหลังฝ่าฝืนคำสั่งโดยการโอนตัวเงินนั้นต่อไป ผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนไม่ต้องรับผิดชอบผู้รับสลักหลังในภายหลังอันเป็นการยกเว้นหลักการในมาตรา 914 ซึ่งกำหนดให้ผู้สลักหลังต้องรับผิดชอบในความในตัวเงินเมื่อไม่มีการรับรอง หรือการไม่ใช้เงิน หรือกรณีอื่น ๆ ที่ผู้ทรงอาจใช้สิทธิไล่เบี้ยแก่ลูกหนี้ได้ก่อนตัวเงินถึงกำหนด อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้รับสลักหลังในภายหลัง แต่ผู้สลักหลังยังคงต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่ตนสลักหลังตัวให้ไป

ผลของการสลักหลังห้ามโอนอาจดูเหมือนเป็นการจำกัดความรับผิดชอบตามมาตรา 915(1) กล่าวคือ ผู้สลักหลังจำกัดว่าจะรับผิดชอบต่อผู้ที่ตนโอนตัวให้เท่านั้น แต่ผู้เขียนเห็นว่ากรณีมาตรา 923 ไม่ใช่กรณีการจำกัดความรับผิดชอบแต่เป็นกรณีที่ผู้สลักหลังไม่ประสงค์ให้ตัวนั้นได้มีการโอนต่อไป เพราะต้องการสงวนข้อต่อผู้ของตนที่มีอยู่กับผู้ที่ตนสลักหลังตัวให้โดยเฉพาะนั้น

นอกจากการศึกษาการสลักหลังห้ามโอนตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของอังกฤษ, สหรัฐอเมริกา และกฎหมายเอกรูป (อนุสัญญาเฮก อนุสัญญาเจนีวาและอนุสัญญาเวียนนา)

กฎหมายอังกฤษ (Bills of Exchange Act 1982) มาตรา 35 กำหนดการสลักหลังห้ามโอนไว้ 2 กรณี คือ กรณีแรก ผู้สลักหลังสลักหลังตัวเงินโดยระบุข้อความห้ามโอนไว้ เช่น “pay D only” การสลักหลังเช่นนี้ผู้สลักหลังโอนสิทธิของตนตามตัวไปยังผู้รับสลักหลัง แต่ป้องกันตัวจากการโอนเปลี่ยนมือต่อไป ส่งผลให้ผู้รับสลักหลังมีสิทธิที่จะเรียกให้ใช้เงินตามตัวและฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่คู่สัญญาทั้งหลาย แต่ไม่สามารถโอนตัวต่อไปได้ เว้นแต่มีการให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ ซึ่งจากการศึกษาไม่พบว่ามีการบัญญัติให้โอนตัวต่อไปได้

ส่วนกรณีที่สอง คือ การสลักหลังที่เป็นแต่เพียงการมอบอำนาจให้ปฏิบัติแก่ตัวดังลงข้อความไว้ และห้ามมิให้โอนสิทธิในตัวต่อไป วัตถุประสงค์ของการสลักหลังเช่นนี้เพื่อให้ผู้รับสลักหลังปฏิบัติกับตัวเมื่อได้รับตัวมา เช่น “pay D or order for collection”, “pay to D bank, value on collection”, “Pay to D, or his order, for the account of X “ เมื่อมีการสลักหลังห้ามโอนตามกรณีที่สองนี้ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สลักหลังและผู้รับสลักหลังอยู่ภายใต้หลักการเรื่องตัวการและตัวแทน การสลักหลังห้ามโอนให้สิทธิแก่ผู้รับสลักหลังซึ่งมีฐานะเป็นผู้ทรงที่จะเรียกให้ใช้เงินตามตัว และฟ้องไล่เบี้ยเอาแก่คู่สัญญาทั้งหลายที่ผู้สลักหลังให้แก่ตนจะพึงฟ้องได้ แต่การสลักหลังห้ามโอน ไม่ให้อำนาจที่จะโอนสิทธิของผู้รับสลักหลังนั้นต่อไป เว้นแต่จะมีการอนุญาตไว้โดยเฉพาะ เช่น “pay D or order for collection” คำว่า “or order” เป็นการแสดงถึงการอนุญาตให้โอนสิทธิของผู้รับสลักหลังนั้นต่อไปได้ ถ้าการสลักหลังห้ามโอนอนุญาตให้โอนได้ ผู้รับสลักหลังในภายหลังย่อมรับไปซึ่งสิทธิและความรับผิดชอบของผู้รับสลักหลัง ผู้รับสลักหลังในภายหลังกลายเป็นผู้ทรง แต่ไม่ใช่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ผู้รับสลักหลังในภายหลังต้องรับเอาความบกพร่องใด ๆ ในสิทธิของคู่สัญญาคนก่อนมาด้วย ทั้งนี้ตามหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติตัวเงินของอังกฤษ มาตรา 35 แล้ว ผู้เขียนพบว่าเฉพาะกรณีแรกเท่านั้นที่เป็นการสลักหลังห้ามโอนตามกรอบของมาตรา 923 ส่วนการสลักหลังห้ามโอนตามกรณีที่สองเป็นการสลักหลังตัวเงินเพื่อให้ตัวแทนเรียกเก็บตาม มาตรา 925 ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติตัวเงินของอังกฤษในเรื่องการสลักหลังห้ามโอนตามกรอบของมาตรา 923 ของไทยนั้น เมื่อผู้สลักหลังได้สลักหลังห้ามโอนตัวเงิน จะทำให้ตัวเงินฉบับนั้นไม่สามารถโอนต่อไปได้

กฎหมายสหรัฐอเมริกา (Uniform Commercial Code 1990 : U.C.C) มาตรา 3-206(a) กำหนดให้ผู้สลักหลักสามารถห้ามโอนตัวเงินได้โดยกำหนดชื่อผู้รับเงินไว้โดยเฉพาะคนหนึ่งคนใดเท่านั้น เช่น จ่ายจอห์นเท่านั้น หรือ การสลักหลังโดยมีข้อความที่แสดงว่าห้ามโอนตัวนั้นต่อไป แต่การห้ามโอนนั้นไม่ทำให้สภาพแห่งการโอนหรือการเปลี่ยนมือได้ของตัวนั้นสิ้นสุดลง กล่าวคือ ตัวเงินนั้นยังสามารถโอนต่อไปได้ ผู้รับสลักหลังในภายหลังที่ได้รับโอนตัวเงินมาเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับการใช้เงินตามตัว และฟ้องบังคับเอาแก่คู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบเนื้อความในตัวได้ ผู้รับสลักหลังในภายหลังย่อมไม่จำต้องผูกพันในผลแห่งการห้ามโอนนั้น เว้นเสียแต่ว่าเขาได้รู้ข้อกำหนดต่าง ๆ นั้นแล้ว หรือรู้ถึงการปฏิบัตินอกเหนือหน้าที่ของผู้โอน

กฎหมายเอกรูป (Uniform Law) โดยพิจารณาตามลำดับ ดังนี้ อนุสัญญาเฮก อนุสัญญาเจนีวา และอนุสัญญาเวียนนา

อนุสัญญาเฮก (Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory notes 1912) ซึ่งใช้บังคับกับกรณีตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยในเรื่องการสลักหลังห้ามโอนตั๋วแลกเงินนั้น มาตรา 14 อนุญาตให้ผู้สลักหลังห้ามโอนตั๋วแลกเงินได้ โดยอาจใช้ข้อความใด ๆ ที่แสดงถึงเจตนาในการห้ามโอนตั๋วแลกเงินนั้นต่อไปได้ ส่งผลให้ผู้สลักหลังไม่ผูกพันที่จะประกันต่อผู้รับสลักหลังในภายหลังจากจะมีการรับรองและการใช้เงินตามตั๋ว ส่วนกรณีการสลักหลังห้ามโอนตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น มาตรา 79 บัญญัติให้นำเรื่องการสลักหลังห้ามโอนตั๋วแลกเงินมาใช้บังคับ

อนุสัญญาเจนีวา ประกอบด้วยอนุสัญญาที่เกี่ยวกับกฎหมายเอกรูปสำหรับตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน ค.ศ. 1930 (Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes 1930) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินในประเทศ และอนุสัญญาที่เกี่ยวกับกฎหมายเอกรูปสำหรับเช็ค ค.ศ. 1931 (Convention Providing a Uniform Law for Cheques 1931) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับเช็คในประเทศ กำหนดกรณีการสลักหลังห้ามโอนตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินไว้ในมาตรา 15 และกำหนดกรณีการสลักหลังห้ามโอนเช็คใน มาตรา 18 ซึ่งมีหลักการที่เหมือนกัน กล่าวคือ ผู้สลักหลังอาจใช้ข้อความใด ๆ ที่แสดงถึงการห้ามโอนตั๋วเงินนั้นต่อไป ส่วนผลของการสลักหลังห้ามโอนตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็คนั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายไทยและอนุสัญญาเฮก คือผู้สลักหลังจะเป็นผู้ให้สัญญาว่าจะมีการรับรองและการใช้เงินตามตั๋วในกรณีตั๋วแลกเงิน และตั๋วสัญญาใช้เงิน หรือผู้สลักหลังจะเป็นผู้ให้สัญญาว่าจะมีการใช้เงินตามเช็ค เว้นแต่ผู้สลักหลังจะได้มีการเขียนข้อกำหนดเป็นอย่างอื่น หากผู้สลักหลังได้มีการสลักหลังโดยระบุข้อความห้ามโอนไว้ และผู้รับสลักหลังได้ฝ่าฝืนคำสั่งห้ามโอนโดยการโอนตั๋วเงินนั้นต่อไป ทำให้ผู้สลักหลังซึ่งระบุข้อความห้ามโอนจะไม่รับผิดชอบต่อผู้รับสลักหลังในภายหลัง

อนุสัญญาเวียนนา หรืออนุสัญญาว่าด้วยตั๋วแลกเงินระหว่างประเทศ และตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ (UNCITRAL Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes, 1988) กำหนดกรณีการสลักหลังห้ามโอนไว้ใน มาตรา 17 ข้อ 2 กำหนดให้ผู้สลักหลังสามารถระบุข้อความ "not negotiable" (ห้ามเปลี่ยนมือ), "not transferable" (ห้ามโอน), "not to order" (ไม่ตามคำสั่ง), "pay X only" (จ่ายเอ็กซ์เท่านั้น), หรือข้อความอื่นใดทำนองเดียวกันเพื่อแสดงเจตนาห้ามโอนตั๋วเงินนั้นต่อไป เมื่อผู้สลักหลังระบุข้อความห้ามโอนตั๋วเงิน ตั๋วเงินฉบับนั้นไม่สามารถโอนต่อไปได้ เว้นแต่จะเป็นการโอนตั๋วต่อไปเพื่อให้ตัวแทนเรียกเก็บเงิน และหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งของผู้สลักหลังโดยการสลักหลังโอนตั๋วต่อไป ถือว่าเป็นการสลักหลังเพื่อเรียกเก็บ

เมื่อพิจารณาการสลักหลังห้ามโอนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย และกฎหมายต่างประเทศแล้วอาจสรุปผลของการสลักหลังห้ามโอนได้ 4 กรณี ดังนี้

1. ผู้รับโอนไม่ใช่ผู้ทรง

พระราชบัญญัติตัวเงินของอังกฤษ กำหนดให้การสลักหลังห้ามโอนมีผลอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ตัวเงินนั้นไม่สามารถโอนต่อไปได้ หากมีการฝ่าฝืนคำสั่งของผู้สลักหลังโดยการโอนตัวเงินต่อไป ผู้รับโอนไม่ใช่ผู้ทรง

2. ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน

กฎหมายของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมืออย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ตัวเงินเป็นตราสารเปลี่ยนมือ จึงสามารถโอนต่อไปได้เป็นทอด ๆ แม้ผู้สลักหลังจะได้สลักหลังโดยระบุข้อความห้ามโอน ผู้รับสลักหลังในภายหลังไม่ผูกพันในผลของการห้ามโอนนั้น

3. ผู้รับโอนเป็นเพียงผู้เรียกเก็บ

กฎหมายเอกรูปแห่งอนุสัญญาเวียนนา กำหนดให้การสลักหลังห้ามโอนเกิดผลอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ เมื่อผู้สลักหลังระบุข้อความห้ามโอนตัวเงินต่อไป ผู้รับสลักหลังจะสลักหลังเพื่อโอนกรรมสิทธิ์ในตัวเงินนั้นต่อไปไม่ได้ หากมีการสลักหลังโอนต่อไป กฎหมายถือว่าเป็นการสลักหลังเพื่อเรียกเก็บ ซึ่งการสลักหลังเพื่อเรียกเก็บนั้น ผู้ทรงตัวมีฐานะเป็นเหมือนตัวแทนของผู้สลักหลัง ดังนั้นหากลูกหนี้มีข้อต่อสู้ต่อผู้โอนอย่างไรก็สามารถยกขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนได้

4. ผู้สลักหลังไม่ผูกพันที่จะประกันต่อผู้รับสลักหลังในภายหลังว่าจะมีการรับรองและการใช้เงินตามตัว

กฎหมายเอกรูปแห่งอนุสัญญาเฮก และอนุสัญญาเจนีวา ประนีประนอมระหว่างหลักตราสารเปลี่ยนมืออย่างเคร่งครัดกับการที่ต้องการคุ้มครองผู้สลักหลัง กล่าวคือ แม้จะมีการสลักหลังห้ามโอน แต่ตัวเงินยังสามารถโอนต่อไปได้ และให้ความคุ้มครองต่อผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนโดยการกำหนดผลว่าผู้สลักหลังไม่ผูกพันที่จะประกันต่อผู้รับสลักหลังในภายหลังว่าจะมีการรับรองและการใช้เงินตามตัว ซึ่งเหมือนกับกรณีการสลักหลังห้ามโอนตามมาตรา 923 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่กำหนดให้ผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้รับสลักหลังในภายหลัง

5.1.4 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการสลักหลังห้ามโอนตัวเงิน

การสลักหลังห้ามโอนตามกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นจะเห็นว่าบางประเทศมีการกำหนดถึงผลของการห้ามโอนไว้อย่างชัดเจน ส่วนประมวลกฎหมายแพ่ง

และพาณิชย์ของไทยนั้นบัญญัติเพียงว่า “ผู้สลักหลังคนนั้น ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลอันเขาสลักหลังตัวแลกเงินนั้นให้ไปในภายหลัง” ประกอบกับยังไม่มีแนวคำพิพากษากฎหมายในเรื่องการสลักหลังห้ามโอน จึงอาจเกิดความไม่ชัดเจน ผู้เขียนจึงได้ศึกษาในประเด็นปัญหาต่าง ๆ และได้ข้อสรุป ดังนี้

ประการแรก ผู้มีสิทธิระบุง้อความห้ามสลักหลังสืบไป มาตรา 923 ให้สิทธิผู้สลักหลังในการห้ามโอนตัวเงิน ซึ่งผู้สลักหลัง คือ ผู้ที่ครอบครองตัว (ตัวชนิดระบุง้อ) ในฐานะเป็นผู้ทรง โดยอาจเป็นผู้รับเงิน หรือผู้รับสลักหลังตัวเงินนั้นมาก็ได้ และได้สลักหลังโอนตัวเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของตน ดังนั้นผู้สลักหลังที่ระบุง้อความห้ามโอนตามมาตรา 923 จึงหมายถึง ผู้ที่ครอบครองตัวชนิดระบุง้อ ในฐานะผู้ทรง และได้สลักหลังโอนตัวนั้น ซึ่งในการสลักหลังนั้นได้มีการเขียนข้อความห้ามโอนลงในตัว และได้โอนตัวเงินต่อไปยังผู้รับสลักหลัง

ดังนั้นการที่ผู้ทรงเติมข้อความห้ามโอน โดยไม่มีการสลักหลังโอนตัวต่อไป ผู้เขียนเห็นว่าไม่ใช่กรณีตามมาตรา 923 เพราะเขาไม่ใช่ผู้สลักหลัง แม้ในภายหลังจะได้โอนตัวเงินต่อไปก็ตาม การสลักหลังห้ามโอนเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้เขียนข้อความห้ามโอน และกฎหมายไม่ได้จำกัดว่าการสลักหลังห้ามโอนนั้นจะทำได้แค่ครั้งเดียว ดังนั้นแม้ตัวเงินจะมีการสลักหลังห้ามโอนมาครั้งหนึ่งแล้ว หากผู้รับสลักหลังในภายหลังซึ่งได้รับโอนตัวมาจากการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามโอนประสงค์จะสลักหลังโดยระบุง้อความห้ามโอนตัวเงินตามมาตรา 923 ต่อไปอีกก็สามารถทำได้

ประการที่สอง ชนิดของตัวเงินที่สามารถสลักหลังห้ามโอนได้ มาตรา 923 เป็นกรณีผู้สลักหลังได้สลักหลังตัวแลกเงินโดยระบุง้อความห้ามโอนตัวเงินนั้นต่อไป ดังนั้นจึงไม่อาจนำ มาตรา 923 ไปใช้ในกรณีตัวแลกเงินชนิดผู้ถือได้ เพราะหากมีการสลักหลังตัวผู้ถือ ผู้ลงลายมือชื่อในตัวผู้ถือ กฎหมายถือว่าการอวัลผู้ส่งจ่าย เมื่อผู้ลงชื่อในตัวเงินมีฐานะเป็นผู้อวัลจึงไม่ใช่ผู้สลักหลัง เช่นนี้เขาก็ไม่อาจสลักหลังห้ามโอนตามมาตรา 923 ได้ และกฎหมายมิได้ให้สิทธิแก่ผู้อวัลที่จะวางข้อกำหนดห้ามโอน ดังนั้นข้อกำหนดดังกล่าวจึงไม่เกิดผลใด ๆ ทางกฎหมาย ทั้งนี้ตามความในมาตรา 899 ดังนั้นเฉพาะกรณีตัวเงินชนิดระบุง้อเท่านั้นที่สามารถสลักหลังห้ามโอนได้ ไม่อาจสลักหลังห้ามโอนตัวชนิดผู้ถือได้

ประการที่สาม วิธีการสลักหลังห้ามโอน ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าวิธีการสลักหลังห้ามโอนนั้นสามารถทำลงในด้านหน้าหรือด้านหลังของตัวเงินก็ได้ แต่ข้อความห้ามโอนนั้นต้องเป็นส่วนประกอบของการสลักหลัง จึงมีประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปว่าการสลักหลังนั้นต้องเป็นการสลักหลังเฉพาะเท่านั้นหรือไม่ จะสลักหลังลอยโดยระบุง้อความห้ามโอนได้หรือไม่ซึ่งในเรื่องนี้มีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรกเห็นว่า ผู้สละหลังไม่ว่าจะเป็นผู้สละหลังเฉพาะหรือผู้สละหลังลอยมีสิทธิระบุนข้อความห้ามสละหลังต่อไปได้ทั้งสิ้น

ฝ่ายหลังเห็นว่า การที่ผู้สละหลังมีสิทธิที่จะสละหลังโดยระบุนข้อความห้ามโอนตัวเงินต่อไปนั้น ต้องเป็นกรณีสละหลังโดยระบุนข้อผู้รับสละหลังไว้โดยเฉพาะ คำสั่งห้ามโอนดังกล่าวไม่สามารถใช้กับการสละหลังลอย เพราะหากเป็นการสละหลังลอยและมีคำสั่งห้ามโอนก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าห้ามมิให้บุคคลใดโอนต่อ

ผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายหลัง เนื่องจากเมื่อผู้รับโอนรับโอนตัวเงินมาจากการสละหลังลอย จะไม่มีการระบุนข้อผู้รับโอนและผู้รับโอนสามารถโอนตัวเงินต่อไปได้ด้วยวิธีการส่งมอบตามมาตรา 920(3) และเมื่อมีการโอนตัวเงินฉบับนั้นต่อ ๆ ไปด้วยวิธีการส่งมอบ เช่นนี้โดยสภาพก็ไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ที่ถือตัวอยู่นั้นคือผู้รับโอนคนแรกหรือว่าเป็นผู้รับโอนต่อ ๆ มา

ประการที่สี่ ผลของการสละหลังห้ามโอนเช็คขีดคร่อม กรณีเช็คขีดคร่อมมีข้อความห้ามเปลี่ยนมือ นั้น มาตรา 999 กำหนดผลไว้ว่า “บุคคลใดได้เช็คขีดคร่อมของเขามาซึ่งมีคำว่า “ห้ามเปลี่ยนมือ” ท่านว่าบุคคลนั้นไม่มีสิทธิในเช็คนั้นยิ่งไปกว่า และไม่สามารถให้สิทธิในเช็คนั้นต่อไปได้ดีกว่าสิทธิของบุคคลอันตนได้เช็คของเขามา”

กรณีที่ผู้สละหลังเขียนข้อความห้ามเปลี่ยนมือลงในเช็คขีดคร่อมนั้น เกิดปัญหาว่าจะบังคับตามมาตรา 923 หรือเป็นกรณีตามมาตรา 999 ในเรื่องนี้มีความเห็นเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรกเห็นว่า มาตรา 999 ใช้บังคับกับกรณีผู้ทรงเขียนห้ามเปลี่ยนมือในเช็คขีดคร่อมตามมาตรา 995(3) เท่านั้น เนื่องจากในกรณีอื่น ๆ คือ ผู้ส่งจ่ายเขียนห้ามเปลี่ยนมือในเช็คขีดคร่อมนั้นมีบทบัญญัติที่ใช้บังคับได้อยู่แล้วในมาตรา 917 วรรคสอง และมาตรา 994 และในกรณีที่ผู้สละหลังเขียนห้ามเปลี่ยนมือในเช็คขีดคร่อมก็มีบทบัญญัติที่ใช้บังคับได้อยู่แล้วในมาตรา 923 และมาตรา 994 จึงไม่ตกในบังคับของมาตรา 999 ในขณะที่ผู้ทรงระบุนข้อห้ามเปลี่ยนมือในเช็คขีดคร่อมนั้นยังไม่มีบทบัญญัติอื่น ๆ ที่ใช้บังคับได้จึงต้องมีบทบัญญัติเฉพาะซึ่งก็คือ มาตรา 999 นอกจากนั้นการที่ผลของมาตรา 999 ที่ทำให้เช็คนั้นโอนกันได้ เพียงแต่ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ย่อมไม่เหมาะสมกับกรณีผู้ส่งจ่ายห้ามโอน ซึ่งตามปกติเมื่อผู้ส่งจ่ายห้ามโอนหรือห้ามเปลี่ยนมือ เช็คนั้นย่อมไม่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ตามวิธีการในกฎหมายลักษณะตัวเงิน แต่เมื่อมีการขีดคร่อมเพิ่มขึ้นก็จะทำให้เช็คนั้นสามารถโอนกันได้ซึ่งจะขัดกับความประสงค์ของผู้ส่งจ่ายที่ไม่ต้องการให้มีการโอนตัวต่อไปอย่างตัวเงิน

ฝ่ายหลังเห็นว่า มาตรา 999 ใช้บังคับกับเช็คขีดคร่อมห้ามเปลี่ยนมือทุกกรณี ไม่ว่าจะเช็คขีดคร่อมห้ามเปลี่ยนมือโดยผู้ส่งจ่าย โดยผู้สละหลัง และผู้ทรง เพราะมาตรานี้มีที่มา

จากมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติตัวแลกเงิน ค.ศ. 1982 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองธนาคาร ผู้รับเงินแทนลูกค้า ธนาคารผู้จ่ายเงิน และเจ้าของเช็คอันแท้จริงซึ่งใช้กับเช็คขีดคร่อมห้ามเปลี่ยนมือทุกชนิด ส่วนกรณีอื่น ๆ คือ มาตรา 917 วรรคสอง ใช้กับเช็คที่มีคำสั่งห้ามเปลี่ยนมือของผู้สั่งจ่ายโดยไม่มีการขีดคร่อมเช็ค ดังนั้นแม้เช็คจะมีการขีดคร่อมและห้ามเปลี่ยนมือโดยผู้สั่งจ่าย เช็คนั้นก็ยังสามารถโอนกันได้ด้วยวิธีการตามกฎหมายลักษณะตัวเงิน แต่ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน และในกรณีของผู้สละหลังห้ามโอนเช็คขีดคร่อม เช็คนั้นโอนกันต่อไปได้โดยผู้ห้ามโอนยังคงต้องรับผิดชอบบุคคลที่รับโอนตัวนั้นคนต่อ ๆ ไปด้วย ซึ่งแตกต่างจากมาตรา 923 ซึ่งผู้รับสละหลังในภายหลังไม่สามารถเรียกให้ผู้สละหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนรับผิดชอบตามตัวเงิน

ผู้เขียนเห็นด้วยกับฝ่ายแรกเนื่องจากในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายออกเช็คขีดคร่อมและระบุข้อความห้ามเปลี่ยนมือไว้ หากบังคับตามมาตรา 999 เท่ากับว่าเช็คนั้นสามารถโอนต่อไปได้ด้วยวิธีการของตัวเงิน ซึ่งแท้จริงแล้วเช็คสิ้นลักษณะตราสารเปลี่ยนมือจากการที่ผู้สั่งจ่ายเช็คได้ห้ามโอนเช็คนั้น จึงบังคับตามมาตรา 917 ประกอบมาตรา 989 และมาตรา 994 คือ เช็คนั้นไม่สามารถโอนต่อไปได้ด้วยวิธีการของตัวเงิน หากต้องการโอนต่อไปต้องทำโดยวิธีการและผลของการโอนสามัญ และธนาคารต้องจ่ายเงินให้กับผู้ทรงผ่านบัญชีของธนาคาร โดยหากเป็นกรณีขีดคร่อมทั่วไปก็สามารถจ่ายผ่านธนาคารใดธนาคารหนึ่งที่เรียกเก็บเงินให้ผู้ทรง แต่ถ้าเป็นกรณีขีดคร่อมเฉพาะ ธนาคารผู้จ่ายต้องจ่ายผ่านบัญชีของธนาคารที่มีชื่ออยู่ในการขีดคร่อมเฉพาะเท่านั้น

มาตรา 999 เป็นผลของมาตรา 995(3) กล่าวคือ เช็คขีดคร่อมทั่วไป หรือขีดคร่อมเฉพาะซึ่งผู้ทรงเติมคำลงว่า “ห้ามเปลี่ยนมือ” นั้นจะส่งผลให้เช็คนั้นสามารถโอนต่อไปได้ด้วยวิธีการของตัวเงินแต่บุคคลที่รับโอนเช็คต่อ ๆ ไปนั้นไม่มีสิทธิในเช็คนั้นยิ่งไปกว่า และไม่สามารถให้สิทธิในเช็คนั้นต่อไปได้ดีกว่าสิทธิของบุคคลอันตนได้เช็คของเขาตามหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ดังนั้นในกรณีที่ผู้สละหลังเขียนห้ามเปลี่ยนมือในเช็คขีดคร่อมนั้นบังคับตามความในมาตรา 923 ประกอบมาตรา 989 และมาตรา 994

ประการที่ห้า สิทธิของผู้ทรงตัวเงินที่มีการสละหลังห้ามโอน มาตรา 923 ไม่ได้กำหนดว่าเมื่อผู้สละหลังระบุข้อความห้ามสละหลังสืบลงไว้แล้ว ผู้รับสละหลังมีสิทธิประการใดบ้าง ดังนั้นก็ต้องบังคับตามบทบัญญัติเหมือนกรณีไม่มีการสละหลังห้ามโอน กล่าวคือ หากผู้รับสละหลังได้ตัวไว้ในความครอบครองจากมูลหนี้ที่มีผลผูกพันตามกฎหมาย ดังนั้นเขาเป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 จึงมีสิทธิต่าง ๆ ตามตัวเงิน เช่น สิทธิที่จะยึดถือครอบครองตัวเงินนั้นไว้ ตามมาตรา 905 วรรค 2 สิทธิที่จะโอนตัวนั้นต่อไป สิทธิที่จะเรียกให้ใช้เงินตามตัวตามมาตรา 941 สิทธิ

ที่จะไต่เบียดลูกหนี้ทั้งหลายให้รับผิดชอบเนื้อความในตัวเงินหากไม่มีการรับรอง หรือไม่มีการใช้เงิน หรือกรณีอื่น ๆ ที่ผู้ทรงมีสิทธิที่จะไต่เบียดก่อนตัวถึงกำหนดตามมาตรา 900, 914, 959, 967

ในกรณีที่ไม่มีการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามโอนของผู้สละหลัง กล่าวคือ ผู้รับสละหลังถือตัวนั้นไว้เพื่อจะเรียกให้ผู้จ่ายใช้เงินเมื่อถึงกำหนดใช้เงินตามตัว หากปรากฏว่ามูลหนี้เดิมอันเป็นเหตุในการโอนตัวเป็นโมฆะ ผู้รับสละหลังจึงไม่ใช่ผู้ทรง ผู้สละหลังสามารถเรียกตัวคืนจากผู้รับสละหลังหรือทำการใด ๆ อันเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นก่อนที่จะถึงกำหนดใช้เงินตามตัวได้ เช่น แจ้งให้ผู้จ่ายงดการใช้เงิน เมื่อผู้จ่ายไม่ได้ใช้เงินตามตัว มูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามตัวจึงยังไม่ระงับ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้สละหลังที่ระบุข้อความห้ามโอน กล่าวคือ สามารถฟ้องร้องลูกหนี้ตามมูลหนี้เดิม หรือมูลหนี้ตัวเงิน (หากได้รับตัวเงินนั้นคืนมา) ก็ได้

ส่วนกรณีที่ผู้รับสละหลังได้ฝ่าฝืนคำสั่งโดยการสละหลังโอนตัวเงินนั้นต่อไป ผู้เขียนเห็นว่า การสละหลังห้ามโอนนั้นไม่มีผลให้ตัวเงินโอนต่อไปไม่ได้ ดังนั้นหากปรากฏว่าผู้รับสละหลังในภายหลังเป็นผู้มีตัวอยู่ในความครอบครองจากมูลหนี้ที่ผูกพันตามกฎหมาย และมีการสละหลังไม่ขาดสายตามความในมาตรา 904 และ 905 วรรคหนึ่ง ผู้รับสละหลังในภายหลังเป็นผู้ทรง มีสิทธิในตัวตามปกติ ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 916 ตามหลักของการโอนตัวเงิน กล่าวคือ ผู้รับโอนที่สุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน เพียงแต่ผู้รับสละหลังในภายหลังจะใช้สิทธิไต่เบียดเอาแก่ผู้สละหลังที่มีคำสั่งห้ามโอนไม่ได้ แต่คงมีสิทธิไต่เบียดจากผู้ส่งจ่ายและผู้สละหลังคนอื่น ๆ ได้ตามมาตรา 900 และมาตรา 914 หรือเรียกเงินตามตัวจากผู้จ่ายที่รับรองตัวแลกเงินหรือผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินได้ตามมาตรา 937 และมาตรา 986 และผู้รับอาวัลตามมาตรา 940

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสิทธิของผู้ทรงนั้นคงมีอยู่ตามปกติเหมือนกรณีที่ไม่มีการสละหลังห้ามโอน เพียงแต่หากมีการโอนตัวต่อไป ผู้รับสละหลังในภายหลังจะใช้สิทธิไต่เบียดเอาแก่ผู้สละหลังที่มีคำสั่งห้ามโอนไม่ได้

นอกจากนี้ในกรณีที่มีการสละหลังตัวเงินกลับคืนมายังคู่สัญญาตามตัว แม้สิทธิและความรับผิดชอบจะตกอยู่กับบุคคลเดียวกันนี้ไม่ระงับเพราะเหตุที่หนี้เคลื่อนกลิ้งกัน (มาตรา 353) แต่ผู้ทรงจะใช้สิทธิสิทธิไต่เบียดเอาแก่คู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนต้องรับผิดชอบก่อนแล้วตามตัวเงินไม่ได้ (มาตรา 971) ซึ่งกรณีที่ผู้สละหลังห้ามโอนตัวเงินนั้น ผู้สละหลังไม่มีความรับผิดชอบต่อผู้รับสละหลังตัวในภายหลัง ดังนั้นในกรณีที่ตัวเงินนั้นได้มีการโอนต่อไปโดยฝ่าฝืนคำสั่งห้ามโอน และผู้รับโอนได้โอนตัวกลับมายังผู้สละหลังที่ระบุข้อความห้ามโอน ผู้สละหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนสามารถไต่เบียดผู้รับโอนตัวเงินนั้นภายหลังจากการสละหลังห้ามโอนได้ เนื่องจากเขาไม่ใช่คู่สัญญาฝ่ายซึ่งผู้ทรง (ผู้สละหลังที่ระบุข้อความห้ามโอน) ต้องรับผิดชอบก่อนแล้วตามตัวเงิน

ตัวอย่าง

อ. ออกตัวโดยสั่งให้ จ. จ่ายเงินให้ ร. ต่อมา ร. สลักหลังโอนตัวให้หนึ่งโดยระบุข้อความห้ามโอน หนึ่งสลักหลังโอนให้สอง สองเป็นผู้ทรงแต่สองไม่อาจเรียกให้ ร. รับผิดชอบตามเนื้อความในตัวได้ (มาตรา 923) เช่นนี้จึงกล่าวได้ว่าสองไม่ใช่คู่สัญญาฝ่ายซึ่ง ร. ต้องรับผิดชอบต่อเขาอยู่ก่อนแล้วตามตัวเงิน ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าเมื่อตัวเงินได้สลักหลังกลับคืนมายัง ร. ร. ในฐานะผู้ทรงมีสิทธิไต่เบี่ย อ. (ผู้สั่งจ่าย) และสอง ได้

ประการที่หก การใช้เงินตามตัวเงินที่มีการสลักหลังห้ามโอน กรณีผู้จ่ายตามตัวเงินไม่ใช่ธนาคาร ต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 949 กล่าวคือ ในกรณีที่ไม่มีกาฝากฝังคำสั่งห้ามโอนของผู้สลักหลัง โดยผู้รับสลักหลังถือตัวนั้นไว้เพื่อจะเรียกให้ผู้จ่ายใช้เงินเมื่อถึงกำหนดใช้เงินตามตัว เมื่อปรากฏว่ามูลหนี้เดิมอันเป็นเหตุในการโอนตัวเป็นโมฆะ ผู้รับสลักหลังไม่ใช่ผู้ทรงแต่เมื่อผู้ทรงได้ยื่นตัวให้ผู้จ่ายใช้เงิน หากผู้จ่ายได้ใช้เงินในเวลาที่ตั้งถึงกำหนด และตัวได้มีการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย โดยมีได้รู้เท่าถึงการไม่มีสิทธิหรือความบกพร่องแห่งสิทธิของผู้ทรง เช่นนี้เป็นกรณีที่ผู้จ่ายใช้เงินไปตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 949 ผู้จ่ายหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามเมื่อตัวยังไม่มีการเปลี่ยนมือไป ผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนอาจแจ้งผู้จ่ายได้ว่าผู้มีตัวในความครอบครองนั้นไม่ใช่ผู้ทรง ไม่มีสิทธิได้รับการใช้เงิน หากผู้จ่ายยังใช้เงินให้ไป ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการใช้เงินโดยไม่ชอบเพราะกระทำไปด้วยการฉ้อฉลหรือมีความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เนื่องจากเป็นการที่ผู้จ่ายใช้เงินไปโดยรู้เท่าถึงการไม่มีสิทธิหรือความบกพร่องแห่งสิทธิของผู้ทรงดังนั้นผู้จ่ายไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบ ส่วนกรณีมีการฝากฝังคำสั่งห้ามโอนของผู้สลักหลัง และผู้รับสลักหลังในภายหลังรับโอนมาโดยมีมูลหนี้ที่ผูกพันตามกฎหมายจึงมีฐานะเป็นผู้ทรงเมื่อผู้จ่ายได้ใช้เงินตามตัว กฎหมายถือว่ามูลหนี้เดิมและหนี้ใหม่ตามตัวของคู่สัญญาทั้งหลายเป็นอันระงับ และผู้จ่ายสามารถหักบัญชีกับผู้สั่งจ่ายได้ ผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนไม่สามารถยกข้อต่อสู้ระหว่างตนกับผู้รับสลักหลังในเรื่องมูลหนี้เดิมเป็นโมฆะอันทำให้ผู้รับสลักหลังไม่มีสิทธิในตัวขึ้นต่อสู้ผู้รับสลักหลังได้ ทำให้การเขียนข้อความห้ามโอนของผู้สลักหลังไม่เกิดผลอย่างใด ๆ

ส่วนกรณีผู้จ่ายตามตัวเงินเป็นธนาคารต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 1009 โดยตามทางคำปกติของธนาคาร เมื่อมีตัวที่มีการสลักหลังห้ามโอน เช่น สลักหลังว่า “จ่าย ก. เท่านั้น” มายื่นต่อธนาคาร ธนาคารจะใช้เงินตามตัว แต่หากตัวนั้นได้มีการโอนต่อไป อันเป็นการฝากฝังคำสั่งของผู้สลักหลัง กรณีเช่นนี้ธนาคารจะปฏิเสธการใช้เงิน หากธนาคารใช้เงินให้กับผู้ทรง ธนาคารจะไม่หลุดพ้นความรับผิดชอบตามความในมาตรา 1009

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในเรื่องการห้ามโอนตัวเงินของผู้สลักหลังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนซึ่งต้องการสงวนข้อต่อผู้ของตนที่มีอยู่กับผู้ที่ตนสลักหลังตัวให้ขึ้นต่อผู้รับสลักหลัง เนื่องจากเมื่อผู้ทรงได้ยื่นตัวให้ผู้จ่าย ซึ่งไม่ใช่ธนาคารใช้เงิน และผู้จ่ายได้ใช้เงินไปโดยถูกต้อง มูลหนี้เดิมอันเป็นเหตุในการโอนตัว และมูลหนี้ตัวเงินของคู่สัญญาทั้งหลายก็ระงับสิ้นไป ผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนต้องไปว่ากล่าวกับผู้รับสลักหลังในเรื่องโมฆะกรรมเอง ซึ่งมีความยุ่งยากและอาจไม่ได้รับเงินคืน

การที่ผู้สลักหลังได้สลักหลังโดยระบุข้อความห้ามโอนตัวเงินนั้นไว้ย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าผู้สลักหลังไม่ต้องการให้มีการโอนตัวเงินนั้นต่อไป เนื่องจากอาจมีความไม่มั่นใจหรือต้องการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เช่น มีการทำสัญญาซื้อขาย โดยที่ผู้ซื้อจะได้รับสินค้าในภายหลัง ผู้ซื้อจึงได้ชำระราคาด้วยตัวเงิน หากสินค้าที่ได้รับไม่ตรงกับที่ได้ทำสัญญาเนื่องจากผู้ขายมีเจตนาทุจริต หากผู้รับสลักหลัง (ผู้ขาย) ไม่ได้มีการโอนตัวเงินนั้นต่อไป ความเสียหายก็อาจไม่เกิดขึ้นกับผู้สลักหลัง (ผู้ซื้อ) เพราะอาจเรียกตัวคืนได้เนื่องจากผู้รับสลักหลังไม่ใช่ผู้ทรงเนื่องจากได้รับตัวไว้ในความครอบครองโดยมูลหนี้ที่เป็นโมฆะ หรือแม้ผู้รับสลักหลังจะได้มีการโอนตัวต่อไปอีกหลายทอด แต่หากผู้จ่ายไม่ใช่เงินตามตัวมูลหนี้เดิมอันเป็นเหตุในการโอนตัวเงินและมูลหนี้ตัวเงินก็ยังไม่ระงับ ผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนก็มีทางเลือกที่จะเยียวยาความเสียหายได้ กล่าวคือ หากผู้รับสลักหลัง (ซึ่งเข้าใช้เงินให้กับผู้ทรงและได้เข้าถือเอาตัว) เรียกให้ผู้สลักหลังที่ระบุข้อความห้ามโอนใช้เงินตามตัว ก็สามารถยกเรื่องโมฆะกรรมขึ้นต่อผู้ได้ หรือเลือกที่จะฟ้องลูกหนี้ของตนตามมูลหนี้เดิมก็ได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

ประการแรก ในเรื่องวิธีการสลักหลังห้ามโอน การเขียนข้อความห้ามโอนต้องเป็นส่วนประกอบของการสลักหลัง แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ว่าการสลักหลังต้องทำด้านใดของตัวเงิน ดังนั้นจึงอาจสลักหลังห้ามโอนในด้านหน้าหรือด้านหลังของตัวเงินก็ได้ ในเรื่องวิธีการสลักหลังนั้นกฎหมายของหลายประเทศรวมทั้งกฎหมายขององค์การระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาเจนีวา และอนุสัญญาเวียนนาได้บัญญัติชัดเจนเพื่อตัดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เพื่อความชัดเจนและสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของนานาประเทศ ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการแก้ไข มาตรา 919 วรรคแรก โดยการบัญญัติให้การสลักหลังต้องทำในด้านหลังของตัวเงินหรือในใบประจำต่อ

ประการที่สอง ควรจะมีการบัญญัติให้ชัดเจนว่าตัวเงินที่สามารถสลักหลังห้ามโอนได้คือตัวเงินชนิดระบุชื่อเท่านั้น และการสลักหลังนั้นต้องเป็นการสลักหลังระบุชื่อเท่านั้น ไม่อาจสลักหลังลอยโดยระบุข้อความห้ามโอนได้

ประการที่สาม กรณีที่เป็นเช็คขีดคร่อมหากผู้สลักหลังเป็นผู้เขียนข้อความห้ามเปลี่ยนมือจะบังคับตามมาตรา 923 หรือมาตรา 999 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นกรณีมาตรา 923 ดังนั้นควรจะมีการบัญญัติมาตรา 999 ให้ชัดเจนว่า “บุคคลใดได้เช็คขีดคร่อมของเขามาซึ่งผู้ทรงเขียน “ห้ามเปลี่ยนมือ” ท่านว่าบุคคลนั้นไม่มีสิทธิในเช็คนั้นยิ่งไปกว่า และไม่สามารถให้สิทธิในเช็คนั้นต่อไปได้ดีกว่าสิทธิของบุคคลอันตนได้เช็คของเขามา”

ประการสุดท้าย เพื่อให้การสลักหลังห้ามโอนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ห้ามโอน และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดผลของการสลักหลังห้ามโอน มาตรา 923 ให้มีหลักการทำนองเดียวกับมาตรา 999 ดังนี้

“ผู้สลักหลังระบุข้อความห้ามสลักหลังสืบไปลงไว้แล้ว ตัวเงินยังสามารถโอนต่อไปได้ แต่ผู้รับสลักหลังในภายหลังไม่มีสิทธิในตัวเงินนั้นยิ่งไปกว่า และไม่สามารถให้สิทธิในตัวเงินนั้นต่อไปได้ดีกว่าสิทธิของบุคคลอันตนได้ตัวเงินของเขามา”

ตามบทบัญญัติที่ได้เสนอแนะนี้ ในกรณีมีการสลักหลังห้ามโอน และได้มีการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามโอนโดยมีการโอนตัวต่อไป หากผู้โอนไม่มีสิทธิในตัวเงินหรือมีสิทธิบกพร่องประการใด ผู้รับโอนก็ไม่มีสิทธิหรือมีสิทธิบกพร่องเช่นนั้นด้วย โดยลูกหนี้ทั้งหลายสามารถยกเรื่องการฝ่าฝืนการห้ามโอนขึ้นต่อผู้ทรงได้ แม้หลักการดังกล่าวอาจกระทบต่อสิทธิของผู้ทรงซึ่งเป็นผู้รับสลักหลังในภายหลัง แต่ผู้ทรงสามารถเห็นข้อความห้ามโอนซึ่งปรากฏอยู่บนตัวเงินก่อนที่ตนจะเข้ารับเอาตัวเงินนั้น หากผู้ทรงไม่ประสงค์จะรับชำระหนี้ด้วยตัวเงินที่มีข้อความห้ามโอนอยู่ก่อนแล้ว ผู้ทรงสามารถปฏิเสธไม่รับชำระหนี้ด้วยตัวเงินฉบับนั้นได้ แต่เมื่อผู้ทรงยอมรับชำระหนี้ด้วยตัวเงินที่มีการห้ามโอนนั้น ย่อมแสดงว่าผู้ทรงยอมรับผลของการฝ่าฝืนคำสั่งห้ามโอนดังกล่าว และแม้ผู้ทรงจะไม่มีสิทธิในตัวเงินหรือมีสิทธิบกพร่องอันเนื่องมาจากผู้โอนไม่มีสิทธิหรือมีสิทธิบกพร่อง ผู้ทรงยังคงมีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้ตามมูลหนี้เดิมได้